

**Vademecum Sive Praxis Opera Quotidiana Aliaque ritè
peragendi, & per ea salutem & perfectionem propriam, ac
proximi, instituto Societatis Jesu conformem assequendi**

De crebrâ per diem mentis in Deum elevatione ex omnibus, quæ per
sensus attinguntur, animæque potentiis se objiciunt

Limpens, Ferdinand

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Reges, Principes.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54773](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54773)

humani ab Apostolica Sede per successiones Episcoporum frustra Hæreticis circumlatrantibus, & partim plebis ipsius iudicio, partim conciliorum gravitate, partim etiam miraculorum maiestate damnatis, culmen autoritatis obtinuit, cui nolle primas dare vel summe profectò impietatis est, vel præcipitis arrogantia. S. Aug. l. de util. credendi c. 17. Jam revertamur ad pias mentis in Deum elevationes & salubria,

Reges, Principes.

Optandum est, ut & hi in mentis ad Deum elevationibus se impigrè exercean, & ex S. Scriptura documenta spiritualia sibi conquirant, & alii Deum incessanter rogent, ut ea Principes maxime Catholici cordi sumant. Hunc in finem S. Ignatius suis præcepit, ut ferventes pro Principibus preces funderent; eò quòd à proba illorum vita & Christiana populos subiectos regendi prudentia bonum commune & omnium privatum plurimum dependeat. Ego textus ex Script. & rationes hinc adfero primò pro vita privata Principis ac virtutibus ejus sacratæ & altæ personæ maxime necessariis. 2dò. Pro cura quam habere debet pro aulæ suæ inquilinis seligendis, quicunque demum sint & consiliariis sive status, sive Regiminis intimi, quorum Princeps Rector esse debet, & non ipsi Principis. 3tò. Pro bona politia inducenda in ditiones subiectas, & cavendis inutilibus & sæpè nocivis expensis. 4tò. Pro justitia ritè ad-

I mini-

194 *Pars secunda de elevatione ministranda.* 4to. Pro cautela ac providentia in fœderibus aliisque, quæ cum exteris Principibus tractantur, observanda. 6to. De bona Principum in pueritia ac adolescentia educatione ac instructione, cui brevem ad Deum orationem subnectam.

Primò.

Vita privata Principis & virtutes ei maxime necessaria.

Quidam ex nostris à magno Principe interrogatus, an non, si Reges & Principes damnentur, Deus sicut eos præ cæteris distinguit in mundo hoc, ita quoque in inferno honoratioribus v. g. subselliis & mitioribus tormentis distincturus sit. Interrogatus inquam respondit differentiam, qua Deus præ cæteris damnatos Principes distincturus est, à Salomone & ipso Rege & quidem potentissimo, opulentissimo & sapientissimo, ita ut ei similis non fuerit describi in lib. Sap. c. 6. his verbis: *Horrendè & cito apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum his, qui presunt, fiet. Exiguo enim conceditur misericordia, Potentes autem potentia tormenta patientur, non enim subtrahet personam cujusquam Deus (debitæ scilicet pro peccatis pœnæ) nec verebitur magnitudinem cujusquam, quoniam pusillum & magnum ipse fecit, & æquè est illi cura de omnibus, fortioribus autem (ecce repetita distinctio) fortior instat cruciatum.*

Ad vos ergo Reges (pergit Salamon cap. cit. à v. 10. ad 13.) sunt hi sermones mei, ut discatis sapientiam, & non excidatis Dei gratia. Qui enim custodiunt iusta iuste, iustificabuntur, & qui didicerint ista, invenient quid respondeant Severissimo Judici Deo & Regum Regi. Concupiscite ergo sermones meos, diligite illos. Sicut differentiam inter Principes & homines alios Sap. c. 6. assignat Salamon in inferno, sic & in eodem libro c. 4. à v. 19. & c. 6. à v. 2. ipsi Principes mali peculiaria sua tristia fata pro agone & extremo iudicii die legere possunt. V. g. Erunt post hac decedentes sine honore. Dominus dirumpet illos inflatos, erunt gementes appropinquante morte dicentes, quid nobis profuit superbia? aut divitiarum jactantia quid contulit nobis? transierunt omnia illa tanquam umbra, & in agone venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, & traducunt illos ex adverso iniquitates ipsorum. In extremo verò iudicio, dum stabunt iusti in magna constantia adversus eos, qui se angustiaverunt, ipsi videntes turbabuntur timore horribili, dicentes intra se pœnitentiam, sed seram nimis & eam, quam per totam æternitatem in inferno habebunt, agentes, & præ angustia spiritus gementes. Ab his ergo in agone extremo iudicii die, & per totam æternitatem tristibus distinctionis notis, ut liberentur Catholici Principes, quibus ob majores præ cæteris gentilibus & Hæreticis Regibus acceptas gratias fortior denuò præ illis instabit cruciatus, has virtutes, utpote maximè, ne in malum præcipites ruant,

necessarias imprimis pro vita sua privata conentur acquirere primo devotionem erga Deum ejusque salutarem timorem, hunc in fine preces indies ad Deum fundendas sibi ipsis componant ex oratione v. g. Salamonis Sap. 9. & ad salutarem sibi metum incutiendum indies ruminent jam allata, quodd scilicet præ cæteris in agone extremo judicii die & in æternum in inferno præ cæteris cruciandi sint, si non cum Davide & tot aliis piis Principibus in mandatis Dei ambulent. 2do. Sibi maximè caveant ab illis vitiis, quæ ad alia solent inducere ut sunt v. g. ebrietas, superbia, luxuria, & idèd imprimis sint sobrii. *Noli Regibus ò Lamuel* (hebraicè significat *in quo Deus*) *noli Regibus dare vinum, quia nullum secretum est, ubi regnat ebrietas, & me fortè bibans & obliviscantur judiciorum.* Prov. 31. v. 4. 3tio. Genuinæ humilitatis sint studiosi. Hinc sæpè cogitent, se præter hoc, quod majoribus præ cæteris tormentis in inferno cruciandi sint, si in disgratia Dei moriantur, nil nec in nativitate nec morte habere præ cæteris unde superbiant. *Ego natus* (ait Salamon Rex Sap. 7. v. 3. *accepì communem aërem, & in similiter factam decidi terram, & primam vocem similem omnibus emisi plorans, in involumentis inritus sum & curis magnis. Nemo enim ex Regibus aliud habuit nativitatis initium, unus ergo introitus est omnibus ad vitam & similis exitus.* Et Eccl. 10. *Rex hodie est, & cras morietur, cum parietur, hereditabit serpentes, & bestias, &*

vermes terra. Ergo nec potentia, nec auro argento gemmis coruscantes vestes aut corona inflat Principem, quin potius studeat, ut ipse in veritate in vita & agone dicere possit coram Deo, quod coram eo contestata est Esther Regina Esth. 14. *Tu scis, quod abominer signum superbia & gloria mea, quod est super caput meum in diebus ostentationis mea, & nunquam latata sit ancilla tua, nisi in te Domine Deus.* Accedet & per hoc illud bonum Principi, quod si humilis verè sit Princeps, etiam sit futurus mansuetus & affabilis, quod maximam ei conciliabit subditorum venerationem amoremque, & præ cæteris omnibus ejus solium firmabit. Atque Principes sint casti. *O quam pulchra est casta generatio cum claritate, immortalis enim est memoria illius, quoniam & apud Deum nota est, & apud homines.* Sap. 4. Felices familiæ Regiæ & Ducales, in quibus hæc virtus à teneris implantatur. Maledicta principia illorum, qui & adulescentes ac juvenes & viros Principes conantur in obscœnitatum barathrum præcipites agere, non Christiani sed gentilibus pejores sunt, qui dicunt sanguinem regium non inficere, rident ad ejusmodi scditates tanquam peccatilia, & in Principibus laudant, non carpunt fornicationes & duplicata adulteria. Felix Princeps, qui in agone potest dicere illud Job. 31. *Non est deceptum cor meum super muliere, quia sic sapienter, providè ac moderatè semper reget & benedictionem temporalem ac æternam stirpi suæ à Deo impetrabit.* Sicut econtra majores

nostri experti sunt, & nos ex variis regnotum
revolutionibus scimus, quòd per libidinem in-
domitam Principum integra regna susque de-
que versa sint, & à fide vera defecerint. Et
enim pergit Job l. c. dicere luxuria *nefas* & *ini-*
quitas maxima, ignis usque ad perditionem de-
vorans, & omnia eradicans genimina. Hoc est
optimas quasque inclinationes Principis fortitè
aliàs animam & indolem bonam, divinas gra-
tias ac inspirationes, & optima quæque à tene-
ris inculcata principia exsufflans. Hinc vide-
mus per infames libidines istas, Principes, qui
aliàs fuerant sobrii fieri temulentos, qui aliàs
mites ac mansueti, degenerare in tygrides, qui
aliàs prudenter & per se gubernabant, regimen
omne ministris suis concedere, ut ipsi eò libe-
rius Veneri litare possint, unde confusum cæ-
dibus rapinis & mille subditorum vexis infame
exoritur regimen, & ipsi Principes juxta illud
cui non sufficit una, non sufficiunt mille, in pejo-
ra semper scelera prolabantur, & ditiones in
prædam ac spoliū cædunt hostium. *Dicitur*
hæc non semper videri, econtra scimus Princi-
pes Regesque magnos mœchos adulteros toto
ferè vitæ tempore fuisse felices quoad victorias
ab hostibus reportatas, & ditiones integras reg-
nis suis adjectas. Respondeo hoc equidem sub-
inde contingere ad tempus, dum Deus illorum
alia bona opera in hoc mundo renumeratur, sed
nondum horum omnium vidimus finem; dum
mensura impleta est, etiam Deus sæpè punit in
posteris. Et quid tandem exigua illa & brevis
illo

illos juvabit felicitas? postquam æternum ardebunt in inferno. Nec unum ex illis emanet vel pœna in hac vita, vel certè sempiterna in altera. Et cum ea in hac vita emanere non soleat, ut Davidis & mille aliorum Regum exempla testantur, si Princeps toto animo contritus ad Deum se convertat, adeoque pessimus quidam nebulo optarit, ut Rex in sordibus suis se volutare pergeret, eò quòd sic fortè non in hac, sed altera vita luiturus esset, & cum id incolumitati regni prodesset, non curandum, an Regis anima postmodum Diabolo in prædam cedat. Inde magis magisque patet, quàm necessaria sint Principi vita & thorus immaculatus tum pro communi & familiæ temporali prosperitate, tum vel maximè æternâ ejus salutè, cui non proderit mundum universum lucratum esse, si animæ suæ æternum patiatur detrimentum. Et pessimum adhuc exemplum dat Rex in senectute lasciviens hircus, sicut cum summo animi gaudio quivis ingenuus & Deum timens legit l. 3. R. g. c. 3. quomodo Deus familiariter de nocte apparuerit Salamoni, dixeritque: *Postula quod vis, ut dem tibi,* & ipse sapientiam regendi subiectum sibi populum petierit. Et cap. 9. iterum ei apparuerit Deus, & thronum posteris ejus in sempiternum ptomiserit. Ità sine lacrymis legere non potest subsequens caput undecimum, ubi inter cætera dicitur: *Cumque jam esset senex, depravatum est cor ejus per mulieres, ut sequeretur Deos alienos. O maledicta libido, & maximè in Principe!* quæ Re-

gem omnium quotquot fuerunt, sunt & erunt
sapientissimum tam familiaribus à Deo ipso ho-
noratum alloquiis usque adeo in idololatriâ, &
quidem tam multiplicis, ac erant mulieres di-
versa idola colentes, scelus turbârunt, & pe-
steris suis sceptrum Israël eripuerunt. O Rex
ô Princeps! nunquam animo tuo hæc excidantur.

2dò.

*Sint boni aula inquilini & selecti regiminis supremi
ministri ac intimi vel status consiliarii.*

Sicut quilibet pro domesticis suis severam Deo
rationem dare debet, ita vel maximè Princeps
pro iis, qui in aula sua degunt. Adeoque
1mò Deum timentes habeat servos à pedibus &
cubiculis, non autem adeo omnis honestatis
oblitos. qui ipsi Principi scorta & pellices de
nocte adducant. Caveat etiam Princeps, ne
tales *Pantoffels Ministeren* animo suo dominentur
ob ludicra impudica scurrilia, quibus inter
induendum aut exuendum eum recreant. Ta-
les ab aliis uncti multa sæpè impetrant bono
communi nociva, imò, ut scio, secreta etiam
& infames ejus libidines aliis produnt. 2dò.
Magnam impendat Princeps curam in selectu
Ephœborum & juvenum nobilium. Stupen-
dum quòd gentilis & barbarus Rex Nabucho-
donosor captâ Jerosolymâ cum Judæis captivis
in terram suam reversus Asphenez Præposito
Eunuchorum mandârit. *Ut introduceret de filiis
Israël*

Israël, & de semine regio pueros, in quibus nulla
 esset macula, decoros forma, & eruditos omni
 NB. sapientiâ, cautos scientiâ, & doctos disci-
 plinâ. Dan. 1. An pro eruditione in omni sa-
 pientia, scientia, disciplina Ephœborum ma-
 gna hodie dum cura geritur à Principibus Ca-
 tholicis? an potius Ephœbi indocti insipientes
 & præ cæteris omnis maximè disciplinæ ocores
 sunt? *Asphenetz* seu eorum præpositus plerum-
 que in aulis est supremus stabuli præfectus. Hic,
 quod muneris sui est, faciet, si benè apprehen-
 dat pretium animarum istorum juvenum, &
 quomodo tam benè commune quàm privatam
 illorum bonum pendeat à bona educatione, in-
 structione in omni sapientia, scientia ac disci-
 plina, & timore Dei. 3^{tiò}. Sollicitus sit Prin-
 ceptus, ut bonos habeat Corregentes, Ministros
 & status vel intimos Consiliarios, non à quibus
 totus ipse regatur, sed quos ipse regat. Non
 debent sanè tam illimitatam ab ipso habere hi
 potestatem, ut sine illis nihil etiam æquissimum
 optimèque ipsi Principi & patriæ conveniens
 impetrari, vel ad effectum deduci possit. Ta-
 les vocantur *eine Zwangmühl*, quam omnes
 inungere debent, qui volunt molere, sive ne-
 gotium aliquod conficere. Ipse Princeps no-
 men & omen habeat, quòd gratias has, illas im-
 pertiatur, non ejus servi ac ministri, & si nihil
 habeant, quod huic vel illi à Principe datæ vel
 promissæ gratiæ ex æquo & cum debita submis-
 sione opponere possint, exequantur jussa Prin-
 cipum, vel ob fastum arrogantiam, obstinatio-

nem in non exequendis mandatis Domini sui loco moveantur, & digniores ad illorum subsellia ascendant. Ante omnia autem primo Consiliarii, seu Intimi, seu status ut vocant, & conferentiarum ministri non sint *Pseudopolitici*, sic enim mala dabunt in materia justitiæ, religionis, &c. consilia, quæ licet sub initium videantur prodesse, in fine finali tamen familiis Regiis & Ducalibus eorumque ditionibus interitum adferunt. Ut vidimus in Jeroboam I. 3. Reg. c. 12. qui timens, ne regnum Israel rediret ad domum David, si Israelitæ quot annis certis in anno festivitibus irent Jerosolymam adoraturi verum Deum in templo Salomonis, habito cum suis consilio unum vitulum aureum in Dan & alium in Bethel proposuit adorandum, & per hoc Israelitas ad idololatriam maluit adducere, quàm periculò se perdendi regni exponere. Interim & ipsius stirps statim excisa est, & tandem totum regnum Israel interiit. 2do. Ministri illi non sint præcipites nimium fervidi in consiliis dandis & inexperti. Sic Roboam secutus consilium suorum juvenum Consiliariorum I. Reg. 3. c. 12. perdidit Israelis regnum. 3to. Consiliarii isti non sint nimis inflati & ambitiosi, hi enim, ut primo potiantur loco apud Principem, omnia susque deque vertunt, & se capaces quique meliora possent dare consilia in rebus arduis, conantur denigrare remove, & sic Princeps superbos non bonos ad latus habebit correptores. 4to. Non sint adulatorum oculos servientes angustiorisque pectoris, quàm

ut audcant vera & æqua licet sæpè Principi non
adeo grata edicere. Sint, sicut reverentes er-
ga Principem, ità & cordati, qui nil tueantur,
nisi quod æquum est, & ad verum bonum Prin-
cipis ac patriæ conducit. Tales nosse incipiens
Princeps bonus amabit, & aliis præferet. 4to.
Non sint ante omnia nimium interellati sive
Mammonistæ nummis & bonis corradendis in-
tenti, quia talibus revera nec quoad justiciam
ritè administrandam subditis, nec quoad pro-
prium suum Regiæque aut Ducalis familiæ in-
teresse tutò fidere potest Princeps quiscunque
magnus & potens, quia vel auro corrupti ho-
stibus prodent arcana, vel utcunque fidi esse ve-
lint, facilè Principem ad fœdera suæ familiæ &
ditionis nociva perducent, ut toties experien-
tiâ rerum omnium optimâ magistrâ didicimus,
prout numero 5to hîc ulterior fiet mentio. De-
mum Ambrosio teste, *talis debet esse, qui con-
silium dat, ut se ipsum formam aliis & exemplum
bonorum operum exhibeat in doctrina, in integri-
tate, in gravitate, ut sit sermo ejus salubris atque
irreprehensibilis, consiliem utile, vita honesta
sententia decora.*

3to.

*Bona politia introducenda in ditiones subiectas,
profusi autem & inutiles sumptus cavendi,
ne nimium exhauriantur subditi.*

1 no. **B**ona & Principem decens politia est, si
publica scandala à quocunque demum

commissa aut committenda impunè non tole-
 rentur in urbibus, pagis & oppidis. Confili-
 arii Principum desuper interpellati volunt ha-
 bere probas, diatas vel ad forum ea contentio-
 sum deducere, ut scandala ejusmodi commit-
 tentes interea tempus inveniant ea palliandi &
 ob unctose eos, à quibus ad exemplar aliorum
 insigniter puniri deberent, tandem impunes
 abeant. Ad quid omnis iste fori contentiosi
 apparatus? equidem nemo inauditus condem-
 nari debet. Sed ubi fama publica cum funda-
 mento loquitur, facile à fido & Deum præ ocu-
 lis habente Ministro inveniuntur certiores via
 ad scandalis publicis obviandum. *2do.* Via pu-
 blicæ à prædonibus sint immunes, quòd facile
 per turmas militares ditionem continuò aut cre-
 briùs peragrantes executioni datur. Sint etiam
 viæ commodæ, eæque, ubi per aeris tempe-
 states aut continuum aurigarum aliorumque
 com meatum sunt pessumdatae, reparentur. Ideo
 dantur certis in locis ab incolis & exteris tran-
 seuntibus vectigalia, ideo cum annuo salario
 constituuntur, qui vi officii ad hæc debent at-
 tendere, ideo in locis publicis crebra affiguntur
 diplomata. Dentur obsecro executioni, &
 bonum in ditione tali erit regimen politicum.
 Quo etiam pertinet, ut magistris postarum, qui
 magnum à curribus publicis à Principe concessis
 habent emolumentum, sedulò invigiletur,
 ut hoc præstent incolis & exteris per ditiones
 suas his curribus usuris, quod præscriptum &
 in domibus postariis ubique in impressis affixum
 prostat.

prostat. 310. Sedulò cum suis corregentibus in id incumbat Princeps, ut hoc illo modo onera leventur subditorum, mercatura floreat, oppressiones plebis & minùs potentium per potentiores scædæque usuræ eliminentur, milites cæterique tam in civilibus quàm militari- bus officiales sua accuratè & debito tempore accipiant salaria ex ærario publico, ut hoc autem sæpè non reperiatur inane & vacuum. 410. Princeps ante omnia cavere debet super- fluos sumptus, & expensas non tantùm inuti- les, sed & sæpè vel maximè nocivas. Quales sunt, si Principes minùs potentes gradi velint pares Regibus quoad Palatiorum magnificen- tiam, nova veteribus satis bonis destructis ædi- ficia, aulæ pompam Ministrorum Consiliario- rum aulicorum servorum sive à pedibus sive à cubiculis, copiam, delicias comædiarum ac venationum, quarum sæpè una vel altera trice- nis vel centenis florenorum millibus constat. Quòd si jam præterea musicis parasitis morioni- bus adulatoribus nimis multa dentur, & vel maximè fiat lapsus in foveas, de quibus Prov. 23. Rex Salamon mentionem facit, eò magis exhauriuntur æraria, & si ea exhausta sint, mul- tiplicatis vectigalibus ità emunguntur subditi à Principibus [qui absque eo robur in armis non habentes eos contra hostes non possunt defen- dere] ut jam una talis ditio plus contribuere debeat suo territoriali Domino per anni unius, ac olim sub Romanis Imperatoribus orbis do- minis per integri decursum sæculi. Et tamen

inter hos, quòd quosdam tractarint crudeliter, aliqui titulum habent *Tyrannorum*. Jam verò tot variis in ditionibus habemus gratiosissimos & clementissimos Dominos, quibus subditi plus ac possunt, subinde debent contribuere, & ità ad sanguinem usque quasi emunguntur. Ideo S. Franciscus de Paula Principi cuidam nummum ab ipso eulum ostendens ex eo expressit sanguinem, dicens, hunc esse subditorum suorum nimium oppressorum.

4to.

Ante omnia justitia ritè administranda, in quo maximè Christiana elucet politia.

Audite Reges, & intelligite, discite Judices finium terra, præbete aures, qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum, quoniam data est à Domino potestas vobis, & virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur, quoniam cum essetis ministri regni illius, non rectè judicastis, nec custodistis legem justitiæ. Ecce lectionem, quam Rex Salomon Regibus & Principibus dat Sap. 6.

Dices impossibile esse ut Principes ac Reges impediant, quòd minùs multæ sæpè committantur injustitiæ. R. saltem primaria eorum cura sit has impedire in quantum possunt, vigili oculo attendant ad omnes, ut Deus summitati scalæ, quam vidit Jacob Gen. 28. è terra in calum porrectam, innixus as-& descenden-

tes per eam Angelos observabat. Quod sanè non fit, quando Principe venationibus, potatione, ludis, quisquiliis distento, aut, quod pejus est, & sæpè à pseudopoliticis ministris unice quæritur, mulierum amore irretito, Consiliarii ejus pro suo libitu propriâque augendâ crumenâ omnia administrant. Fœdius adhuc est, si ipse Princeps, cum inter potentiores non sit, avarus nummisque inhians corruptiones cum sibi fido Ministro, sive pro officiis distribuendis, sive justitia administranda dividat, & sic illud II. I. verificetur: *Principes sui infideles socii furum, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones.* Hoc sæpè talis occæcatus Princeps, utcunque sibi sapere videatur, latere omnes autumat, & ipse infidus Minister uni vel alteri sub secreto prodit, & hic iterum sub manu aliis, nomenque sui Principis mille diris & execrationibus exponit.

Ob injustitiam integra regna stirpesque Regiæ & Ducales subvertuntur, & malignorum Ministrorum nepotes ad incitas redacti experiuntur tritum illud:

De malè questis non gaudet tertius heres,

Econtra videmus gentiles aut heterodoxos Principes eorumque Ministros benedictionem habere temporalem à Deo, quia ritè administrant justitiam. Misera rerum facies in regno vel imperio; ubi in ditione una non datur ad altius tribunal appellatio. Si per tres ut vocant instan-

instantias aut revisionem ultimam à iudicibus
 præoccupatis aut corruptis opprimatur iustitia,
 & casus evidens denegatæ iustitiæ, etiamsi in al-
 tiore tribunali probari posset, succumbere de-
 bet præpotentiæ. Quod, si jam in ditione, ubi
 ad altius tribunal admittitur appellatio, defectu
 æris appellantem sequi non potes, aut magnis
 etiam expensis sequaris, iterum miseria est cum
 aceto, si vel sis ob absentiam requisiti ad id nu-
 meri Senatorum, vel nimiam præviè deciden-
 dorum copiam per lustra benè longa sepulta ma-
 neat, vel si eam evicisti denuò etiam profuso
 largiter ære, executionem latæ sententiæ vel
 ab hac vel ab ista aula impetrare non possis. In-
 nocentius XI, Pontifex Maximus solebat dicere,
 se Leopoldum Imperatorem in vivis Sanctorum
 numero posse adscribere, si iustitia in Germa-
 nia meliùs administraretur. Sed variis ut notum
 est de causis piissimus hic Princeps omnem non
 potuit submovere lapidem seu remoram in iure
 dicundo & vel maximè exequendo. Ut jam
 practicè ostendam, qua methodo Princeps pro-
 curare possit, ut benè, quantum ab ipso pen-
 det, administraretur iustitia. *1mo.* Per securos
 canales expiscetur, an inter constitutos à se ju-
 dices sint, qui non nisi uncti laborent, & ma-
 gis ungenti etiam plus æquo faveant. *2do.*
 An assueti sint conviviiis, lusibus, compotatio-
 nibus in seram noctem, & hinc die altero debi-
 to tempore & horâ iudiciis interesse non pos-
 sint, sed crapulam edormire debeant, nec acta
 præviè relegere potuerint. Eiusmodi defectus

magnam sæpè remoram cursui litium injiciunt.
3tio. An verè capaces debitæque scientiâ instru-
cti sint (quòd per fidos & rerum intelligentes
resciri potest , antequam officium Consiliarii
Aulici iis conferatur) in hoc enim sæpè defectus
est , quòd parentes pro filiis , vel hi ipsi pro se
eadem , quæ parentes habuère , honorum quæ-
rant subsellia , & per patronos mediante uncti-
one adipiscantur , ad quæ requisita talenta
scientiam multò minùs experientiam aut praxin
non habent. instigant etiam ad honorifica
ejusmodi officia prensanda mulieres , ne in con-
viviis conventibus inferior iis locus inter sibì
alias æquales assignetur. Unde pedetentim ir-
reperitur turba Consiliariorum , quæ paucos nume-
ret verè capaces incorruptos & assiduos. Cer-
tè bona apud Sinas politia est , ut non tantùm
attendatur ad parentum merita , sed filiorum
quoque capacitatem , qui si in examinibus plu-
ribus rigidè tentati non subsistant , etiamsi sint
primariorum mandarinorum filii , ad politica &
jus administrandum non admittuntur , sed ad
militaria applicantur officia. Et dolendum est,
quòd [apud Catholicos maximè] omnes ca-
paces & incapaces prætendant officia , in quibus
solida requiritur jurium scientia , & pro merca-
tura militia vel aliis , ad quæ capaces essent , ne-
goriis addiscendis & tractandis , pauci sint candi-
dati ; hinc illa Notariorum , Procuratorum , Ad-
vocatorum , Consiliariorum est copia unâ ex
parte indocta ex alterâ indigens , ut tot praxibus
& abusibus opus sit ad panem lucrandum. 4to.

Non

Non plures ergo, quàm respectu ditionis suæ opus est, Consiliarios Aulicos habeat Princeps eosque tum à fidelitate ac pietate, tum à capacitate & scientia conspicuos, & his solis largius assignet stipendium; ut eo animati corruptiones non presentent, & tamen familiam suam pro statu, in quo sunt, honestè ac decenter alere, proles ad statum competentem perducere, iisque etiam honestam hæreditatem relinquere possint, maximè si absque eo media à se habeant, vel per uxorem acceperint. Et in genere loquendo, si hi capaces sint, etiam aliis minoribus habentibus, nisi valdè excellentem scientiam aut talenta habeant, essent præferendi, quia sic dirà necessitas eos potenter non tentat ad acceptandas corruptiones aut quærendas. Siquidem salarium, quod Principes aliqui multos, & plures ac necessum esset respectu ditionis suæ, habentes Consiliarios iis annuatim assignant, vix sufficit ad sylvia uxoriæ vestis persolvendum, sicut. Demum Princeps crebrò & iteratò urgeat, ne nimia in litibus decidendis protrahatur mora, citò expediantur ea, quæ altioris non sunt indaginis, & cætera intra constituta à se tempora conficiantur. Scio hoc non placet illis, qui propter unum scriptum volunt acquirere additamentum ad olera, & ob aliud bonum vinum adjici, ad tertium crumenam farciri, sed bonum commune privatis prævalet & sæpè sordidè quæ sitis commodis.

sto.

*Cautela magna ac providentia adhibenda est in
pangendis fœderibus tractandis negotiis
cum exteris Principibus.*

Sœpè off- & defensiva ineuntur fœdera à Prin-
cipibus, & tamen quando bellum præ fori-
bus est, nec est pecunia in ærario, nec miles in
campo, nec requisita in armamentario. Et
miles ille, qui ad manum est, non æstimatur ab
eo, in cujus gratiam militat, utpote parvus re-
spectivè numero, nec ideo timetut ab eo, quem
per hunc ipsum militem sibi Principes hostem
faciunt sæpè irreconciliabilem, & longas, ut
solemus dicere habentem manus, quas suo tem-
pore extendere poterit. Sic ipsa sæpè fœdera
malefano ineuntur consilio, & in patriæ ipsius-
que Ducalis familiæ perniciem vergunt. Hoc
centenis novimus exemplis confirmatum hoc in
agone à patre filiis suis Principibus tam sollicitè
inculcatum esse novimus. Et tamen vix Prin-
cipes (qui post tot mala ac damna ditionibus
familiarumque suis illata nascuntur, & eventus in-
faustos ob malè capta Majorum suorum confi-
lia ad unguem nôsse, ac ad amissum perpendere
deberent) regimen capessunt, & idem denuò
periculosa plenum opus aleæ attentant, & cum
tam hostis quàm fœderatus ditionibus eorum
ruinam inferat, eas paulò post funditus everfas
conspiciunt. Ambitione ducuntur tales infe-
lices

lices Principes, & coronas sibi in aëre fabricant levi vento vel fumo dissipandas. Auro corrumpuntur eorum Ministri, ut hunc ignem fatuum magis magisque accendant, & saltem tam diu foveant, quam diu id requirit interesse aut utilitas illius, qui pecuniam dedit, & prodicionem divisiones, cognatos inter aut Patriotas Principes amat, proditorem aut schisma facientem foederatum suum non curat, nec ob iniqua postmodum ejus fata angitur, dummodo ipse computum, ut ajunt, suum in pace cum principali hoste suo facienda inveniat.

Cautè ergo ac providè foedera ineat, negotia tractet Princeps cum Principibus exteris maxime se potentioribus, & quos cogere non potest postmodum ad promissa implenda. Plebeis, ut vulgare fert proverbium Germanicum, non expedit cerasa comedere cum magnis Dominis, quia post comesta cerasa eorum lapidibus ab ipsis possunt impeti. Nec minus potenti expedit Principi cum potentiori foedera pangere, & per hoc potentiorum quoque irritare. Servet ipse primò à se, secundùm statuta ac leges patrias observanda, & prout erit varius belli eventus inter Reges, vincenti congaudeat, victo condoleat, & quantum potest, & fas est per patrias leges aut imperii, cujus fortè membrum est, pacem contervet cum omnibus, sic ditioni sic stirpi suæ benè consulat. Equidem aviditas innata esse dicitur Principibus habendi plura, sed sæpè iis evenit, quòd cani Ælopico, qui carnem, quam habebat in ore,

dimittens ob eam, quæ grandior in aqua appar-
rebat, neutram accepit. Et hoc sagaciores Prin-
cipes optimè nôrunt, quorum aliqui ad æraria
sua eò magis implenda uni quidem parti belli-
geranti, alteri bello indicto non adhærent, sed
suos sub stipendiis unius militare sinunt.

670.

Bona Principum educationi maximè studendum.

CUM adolescens juxta viam suam ambulans
etiam cum senuerit, non recedat ab ea, &
quivis Catholicus pater maximam in benè edu-
candis prolibus suis operam elocare debeat, hoc
vel maximè tum ob bona tum ob mala, quæ in
regna, ditiones, imò totam Christianitatem,
ipsas Regias ac Ducales stirpes indè redundant,
observandum est à Regibus ac Principibus in
educatione augustarum ac serenissimarum pro-
lium suarum. Pessimum est principium autore
Diabolo in mundum invectum, quod juvenes
Principes, imò & nobiles non debeant à viris
religiosis in timore Dei impressione quaruor no-
vissimorum & æternarum veritatum à teneris
educari, eò quòd frigido hoc agendi modo ge-
nerositas indolis supprimatur. Catholicus Rex
ac Princeps sciet, quid Evangelium, quid sana-
ratio dicet, quid familiæ suæ serenissimæ reg-
norum ac ditionum sibi concreditarum salus ex-
petat, quas Deus aliquando ut severus Judex
rationes ab eo exacturus sit. Septem primis an-
nis

nis communiter sub cura nobilium matronarum Principes educari solent, ergo de probis ac solidè devotis, Deumque & timentibus, & sincerè amantibus gubernatricibus iis provideatur, quæ à teneris unguiculis Principi puero succum genuinæ pietatis instillent. Dum viris postmodum educatio ac instructio committitur, sint equidem tales, qui curent, ut in linguis, scientiis, exercitiis equestribus ac militaribus competentibus exercentur adolescentes Principes, sint etiam tales, qui paulatim artem gubernandi, bella gerendi edoceant. Sed adsint etiam tales, qui, quæ hîc attuli, iis inculcent, à vitiis arceant, in virtutibus corroborent, & in zelo veræ fidei debitâque veneratione Ecclesiæ antistitum Sacerdotum, & frequenti Sacramentorum usu ac Deiparæ Sanctorumque cultu, Nec sit inter gubernatores quoad temporalia & quoad spiritualia invidia, collisio aut metus, ne unus plus ametur, plaris fiat & in præsentibus & in futuro, à Principe quam alter. Quisque suum faciat, & augustæ stirpi, & regnis ac ditionibus benè consulat, & benedictionem à Deo habebit in terris, & magnam mercedem in cælis.

Interim quisque ex animo, & prout Deus jubet, revereatur Principem aut Regem suum. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, non est enim potestas nisi à Deo, Rom. 13.* qui hoc non facit, & sic resistit potestati, *Dei ordinationi resistit. Ibid.* Respectus tamen erga Principem aut metus ejus gratia excidendi non

non debet te à bono in transversum rapere, sive in iure dicendo sive in iis, quæ verum reale bonum & Principis & subditorum concernunt, sive in aliis, in quibus tuam obsecundando voluntati Principis aut ei adulando læsurus es conscientiam.

O Deus ter optime maxime, non puni terras nostras Catholicas regimine malorum Principum, infige altè cordibus eorum timorem tui, devotionem ergate, Christianam humilitatem, sobrietatem, castitatem, & indefessum pro justitia benè administranda, Ecclesia tua tuenda, populis sibi subjectis benè regendis zelum, & prudentiam, ut ex solidis Christianis principis sibi stirpi suæ subditis benè consulant. Da iis in pueritia ac adolescentia informatores bonos, da in regimine tibi & ipsis fidos Consiliarios Amen. Multa hac in materia suggerenda adhuc erant, v. g. de justitia vindicativa, puniendis malis, sed ea non sunt mei fori.

Quæres, quomodo intelligendum sit, quòd l. 1. Reg. c. 8. à Samuele dicitur: *Hoc erit jus Regis, filios vestros tollet &c. filias quoque vestras faciet sibi unguentarias & facarias, agros quoque vestros & vineas & oliveta optima tollet, servos etiam vestros & ancillas & juvenes optimos & asinos auferet, vosque eritis ei servi.* Unde inferri potest, feliciores esse subditos alicujus rei publicæ, quàm Principis monarchicè aut despoticè regentis. R. Illatio quidem non mala est, sed tamen etiam sciendum teste D. Thom. l. 3. de

de regim. Principum c. 11. & 1. 2. 2. 105. a. 1. & 2. non agi hîc de jure vero aut justo, sed de injusto & usurpatio, quali solent uti, qui nullis legibus frænari, sed omnia pro libitu suo facere volunt. Ità Gregor. Abul. & alii. Hinc verba illa *predic eis jus Regis* sic intellige, explicæ cæco huic populo Regem poscenti ad morem aliarum nationum, quale jus ad morem aliorum Regum sibi illorum Rex usurpaturus sit, & tales Tyrannos multos habuerunt Israelitæ, quòd autem tyrannicum & usurpatitium non verò legitimum coram Deo jus habeat Rex optima quæque v. g. ex agris & vineis sibi tollendo, manifestè patet ex l. 3. Reg. c. 21. ubi Achabo ob raptam Naboth vineam eumque occisum dicit Elias v. 19. *Hec dicit Dominus, occidisti insuper & possedisti in loco hoc, in quo lincerunt canes sanguinem Naboth, lambent quoque sanguinem tuum.* V. plura ibid.

Judices, Magistratus, Optimates.

Increpavi Optimates, & Magistratus, & Potestates, & dixi eis, *usurasne singuli à fratribus vestris exigitis? non est bona res, quam facitis, quare non in timore Dei nostri ambulatis?* 2. Esdr. 5. idem est de nummis, qui sub alio pretextu accipiuntur. Quærenti cur in aliquibus terris magna sit copia Judæorum? reponbat alter, quia Principibus & iis, qui de regimine sunt, hæ gallinæ aurea protrudunt ova, & optimates majores ab iis exigere usuras, detritas